

pota do resnice, ki je cilj njegovih razmišljanj, tako tudi Jama izpreminja, ali bolje — ugotavlja realni svet na pojmoven način in skuša vedno izbrati iz minljivega vesoljstva podobo, ki naj v svojem bistvu zastopa neštevilo vrsto istih primerkov iz realnega sveta. Pot za bistveno podobo našega sveta, ki jo hodi razmišljujoči duh slikarja-modroslovca, je dovolj jasno začrtana v vsej njegovi umetnosti. Iz njegovih podob veje duh konstantnosti, trajnosti, večne mene letnih in dnevnih časov in ponavljanja oblik v neizmernosti sveta. Če je v Jakopičevi veliki umetnosti imanenten duh njegovega viharnega in neukrotljivega čustva, je v Jamovem ustvarjanju nazorno izpričan duh zemlje in celotnega stvarstva. Zemlja, ki jo Jama najrajši upodablja, je deviška zemlja iz okolice Kolpe, kamor še ni prodrla zahodna civilizacija s svojim rušenjem vsega patriarhalnega in tradicionalnega. Tu je ostala podoba krajine in človeka ista kakor pred stoletji. Majestetični tek reke Kolpe, drevje, rastoče na njenem obrežju, živali v odnosu do njenega življenjskega vira, ljudje v domačih nošah, nad vsem tem pa modro, jasno, ali pa tudi viharo razgibano nebo in sonce, vse to se ponavlja v podobnem odnosu že od davnine. To je pravi svet za razmišljujočega umetnika, ki je tesno prisluhnil bitju vesoljne božje narave in s subtilno dušo prenaša to utripanje orjaškega zemeljskega sveta na svoja platna.

Razstava je imela prav lep uspeh, tako v čisto umetnostnem kakor tudi v gmotnem oziru.

Mikuž Stane.

Jubilejna razstava slovenske umetnosti.

Za 40 letnico prve slovenske umetniške razstave je bila 31. marca t. l. v Jakopičevem paviljonu velika slovenska jubilejna umetniška razstava. Razstave so se udeležili domala vsi naši umetniki od impresionistov do najmlajših. V znamenju pietete so zastopani na razstavi tudi umrli udeleženci prve razstave, vsak s po enim delom. Kvalitetno je prireditev zelo na visoki ravni, še zanimivejša pa je s stilističnih pa tudi s kulturno-političnih vidikov. O njej bomo v prihodnji številki prinesli obširnejše poročilo. S. M.

Francè Stelè: Slovenske Marije. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. 1940. Slik 64.

Slovenske Marije so eden izmed mnogih plodov avtorjevega eksaktnega poznavanja slovenskega spomeniškega gradiva. Če so Monumenta (doslej izšli dve knjigi) v reprezentativnem obsegu in teoretično neoporečni uporabnosti oblikovani znanstveni trud in znanje, ki si ga je avtor pridobil na našem umetnostno-zgodovinskem polju, je pričujoča knjiga, ali bolje knjižica, potreben priročnik za boljše poznavanje in ljubezen do našega umetnostno-zgodovinskega gradiva, ter še za priljubljeno in zanimivo snov posebej. Raziskovanje naše umetnostno-zgodovinske preteklosti je že dospelo do točke, ko moremo pričeti s specifikacijo celotne snovi, da nudimo občinstvu, ki se ustraši pregledovanja »neznane« celote, s prijetnim, poučnim, a tudi za resen študij sposobnim detajlom. Poudarjam pa, da je naše slovensko umetnostno-zgodovinsko gradivo dozorelo nemalo po zaslugi avtorja »Slovenskih Marij«.

64 ilustracij, najsi so tiskane na slab papir, bo poneslo med narod lepoto slovenske Madone. Lepoto romanske častitljive Kraljice, žalostne in pretresljive gotske Piete, meščansko dobrohotne in samozavestne renesanske Matere, majestetične, aristokratske in »lepe« baročne Gospe, do čustvene in v nemir sodobnega sveta zamišljene Marije bratov Kraljev. Za slovensko Marijo je bil na delu Gian Francesco da Rimini, slavni renesančni mojster (sl. 42.), naši baročni slikarji Metzinger (sl. 60., 21.), Ilovšek (sl. 51.), Bergant (sl. 43., 44.), Juriš Šubic, pa tudi anonimni slikarji gotskega časa — do naivne, verne in okorne roke »mojstra« iz našega kmečkega ljudstva. Torej, prav kakor je katoliška vera univerzalistična in obsega vse plasti družbe in narode, tako so se najrazličnejše roke bodisi z dletom, bodisi s čopičem udeležile velikega časovnega »natečaja« za oblikovanje slovenske podobe Matere božje.

Knjižica je razdeljena v sledeča poglavja: »Marija v slovenski umetnosti«, kjer poda avtor na ikonografskem principu trojno razdelitev glede na določene tipe Marijine podobe, ki je ohranjena pri nas, njihovo detajlno utemeljevanje ter nahajališča posameznih predmetov z umetnostno-zgodovinsko in stilno oznako; »Opombe k slikam«, kjer ustvari pisatelj katalog reprodukcijam ter jih historično in oblikovno поблиže utemelji; in slike same (64), katerim je dodano »kazalo slik«.

Delo, ki bo bralcu-laiku nudilo lep ilustracijski material in mu budilo ljubezen do našega umetnostnega gradiva, delo, ki more tudi strokovnjaku vzbuditi vrsto problemov iz domače umetnostne zgodovine, je prav gotovo vredno, da ne manjka v nobeni knjižnici slovenskega človeka.

Mikuž Stane.

Gledališče

Kronologija:

Naša Drama

A. Linhart, Županova Micka; premiera 2. aprila 1940; rež. dr. B. Kreft.
 David Garrick Esq, Varh; premiera 2. aprila 1940; rež. prof. O. Šest.
 Fr. Bevk, Partija šaha; premiera 9. aprila 1940; režiser V. Bratina.
 N. V. Gogolj, Revizor; premiera 16. aprila 1940; režiser dr. B. Kreft.
 W. Shakespeare, Hamlet; premiera 20. aprila 1940; režiser prof. O. Šest.
 I. Nestroy, Danes bomo tiči; premiera 3. maja 1940; režiser prof. O. Šest.
 Pri zadnjih dveh je gostoval Z. Rogoz, član Narodnega divadla v Pragi.

Kakor da hoče nadoknaditi zamudo, je seglo dramsko vodstvo v zadovoljstvo obiskovalcev Drame v zadnjem obdobju in obenem po najvišjih vrhovih — po Shakespearju in po Gogolju. Med ta dva, vsekakor najpomembnejša dogodka zadnjih dni v Drami, je bila postavljena obiskovalcem gledališča poklonjena Bevkova »Partija šaha«, edina med domačimi v tem času, če ne štejemo Linhartove »Županove Micke«, ki je bila igrana že ob proslavi 150 letnice slovenskega gledališča in zdaj prav za prav le ponovljena za abonente.

Dejstvo, da je bila »Partija šaha« uprizorjena najprej v Mariboru, in okoliščina, da je igrana v Ljubljani kot »obiskovalcem gledališča poklonjena«, ni baš priporočilno, niti vabljivo. K temu pa se pridružuje še to, da je igrano